

Archeologienota Zulte Kouterweg

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

8-10-2018

Titel: Archeologienota Zulte Kouterweg

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Projectcode bureauonderzoek: 2018H74

Intern projectnummer: 2018.124

Locatiegegevens: Zulte Kouterweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 84755,74 en Y: 178344,69; X: 84881,08 en Y: 178417,61

Kadastergegevens: Zulte, afdeling 1, sectie B, percelen 481D2 en 481H2 (zie figuur 6)

Topografische kaart: zie figuur 4 en 5

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Gwendy Wyns (assistent-archeoloog) en Anthony Van Quickelberghe (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 08/10/2018

© Acke & Bracke bvba, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	12
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	14
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	15
2.4. HISTORISCHE SITUERING	18
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	25
3. SYNTHESE	26
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	26
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	26
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	27
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	28
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	29
4. SAMENVATTING	31
5. BIBLIOGRAFIE	33
6. BIJLAGES	34

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Zulte Kouterweg (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, 3450m² groot, heeft een vierkante vorm en is gelegen op de hoek van de Kouterweg (oostelijke grens van het plangebied) met de Dennenstraat (zuidelijke grens). Het zuidelijke gedeelte van het plangebied wordt ingenomen door 3 omheinde weilanden. Centraal in het westelijk deel is een loods aanwezig. In het noordoostelijke deel is een bosje aanwezig, in het noordwestelijke deel een tuinzone met enkele bomen. De loods, de tuin en het bosje sluiten aan bij de woning die zich net ten noorden van het plangebied bevindt. De Kouterweg zelf maakt ook deel uit van het plangebied.



Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).



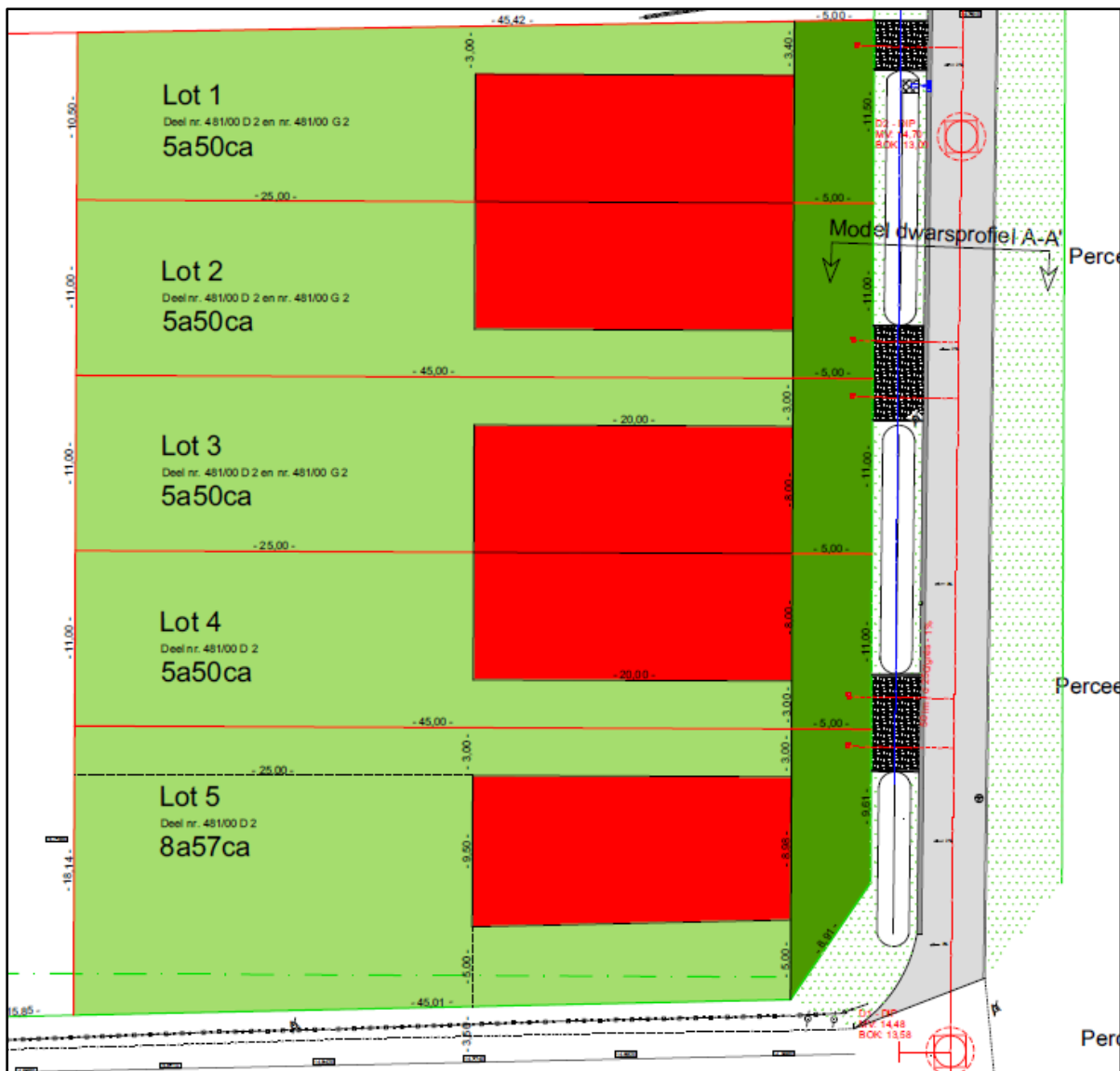
Figuur 2 Algemeen beeld op het plangebied, gezien vanuit het zuidoosten, met links de weilanden, centraal de loods en rechts het bosje (bron: <https://www.google.com/maps>).

2.2. Geplande werken

Het ontwerpplan is te vinden in de bijlage, een uitsnede wordt hieronder weergegeven.

De bestaande inrichting als weiland, bosje en tuin wordt verwijderd, de omheining wordt opgebroken en de loods wordt gesloopt. Het terrein wordt vervolgens verkaveld in 5 loten voor (half)open bebouwing, die langsheen de Kouterweg komen te liggen. In de Kouterweg wordt het rioleringsstelsel vernieuwd, in de voortuinen van de individuele woningen worden de nodige aansluitingen op de nutsvoorzieningen voorzien. Langsheen de straat worden een aantal parkeerplaatsen aangelegd. Rondom de woningen worden tuinen ingericht.

Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, het rooien van de bomen, het slopen van de loods, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

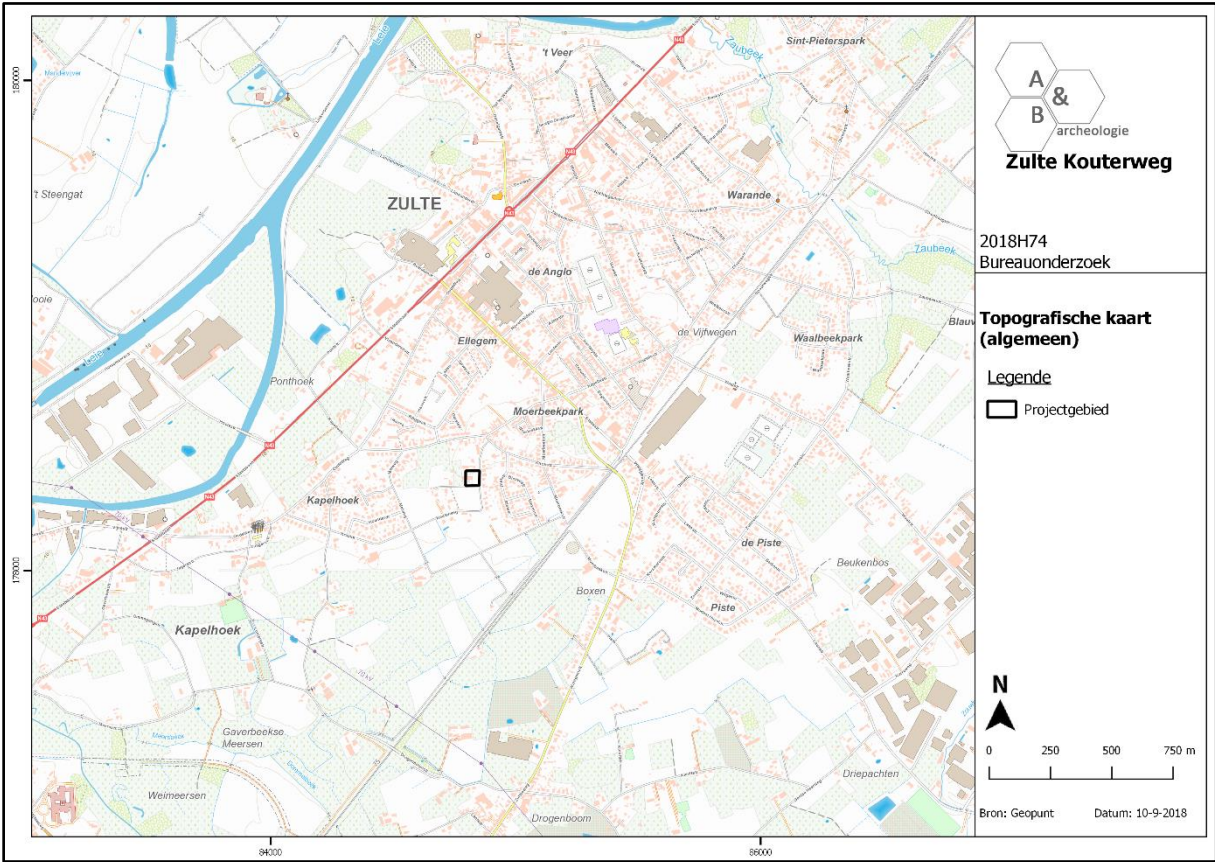


Figuur 3 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

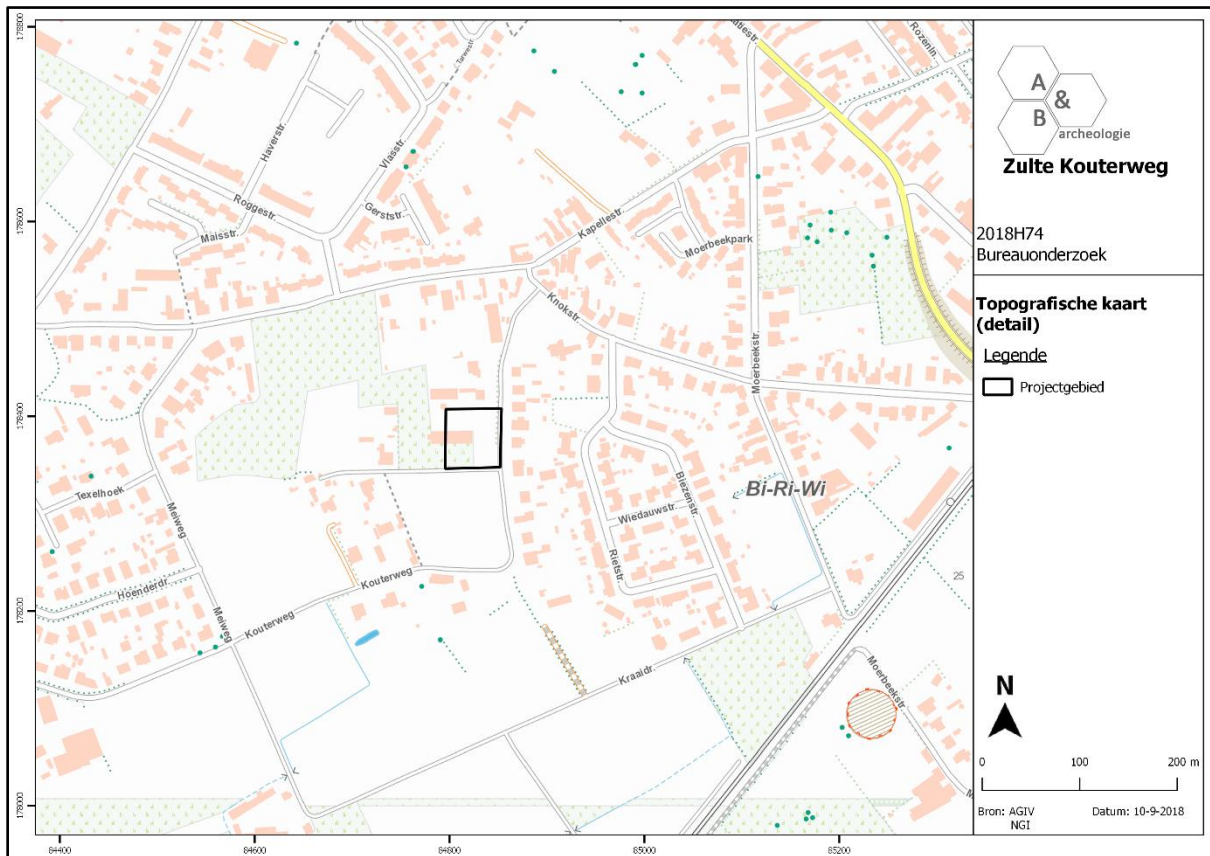
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

De gemeente Zulte bevindt zich in het zuidwesten van de provincie Oost-Vlaanderen. Naast Zulte maken ook Olsene en Machelen deel uit van de fusiegemeente Zulte, waarbij Olsene ten noordoosten van Zulte is gelegen en Machelen ten noordoosten van Olsene. Zulte grenst dus niet aan Machelen. Naast Olsene grenst het wel aan Oeselgem (noorden), Kruishouten (zuidoosten), Waregem (zuiden), Sint-Eloois-Vijve (zuidwesten) en Sint-Baafs-Vijve en Wakken in het westen. Het Leiekanaal stroomt van zuidwest naar noordoost doorheen de noordwestelijke zone van de 3 deelgemeenten. Het centrum van Zulte bevindt zich zo’n 1200m ten noorden van het plangebied. het plangebied is gelegen in een eerder landelijke omgeving aan de rand van Zultse agglomeratie, tussen de N43 Gent-Kortrijk in het westen en de spoorlijn Gent-Kortrijk in het oosten. Net als het Leiekanaal lopen deze verbindingswegen van noordoost naar zuidwest doorgeen de 3 deelgemeenten. De Dennestraat is een kleine, doodlopende zijstraat van de iets grotere Kouterweg. Ten zuiden en westen van het plangebied is landbouwgrond gelegen, naar het noorden en oosten op is er bebouwing aanwezig. Op de bodemgebruikskaat van 2001 staat het plangebied aangeduid als ‘Andere bebouwing’ (rood), ‘Weiland’ (geel) en ‘Akkerbouw’ (wit), wat niet geheel overeenkomt met het huidige gebruik.



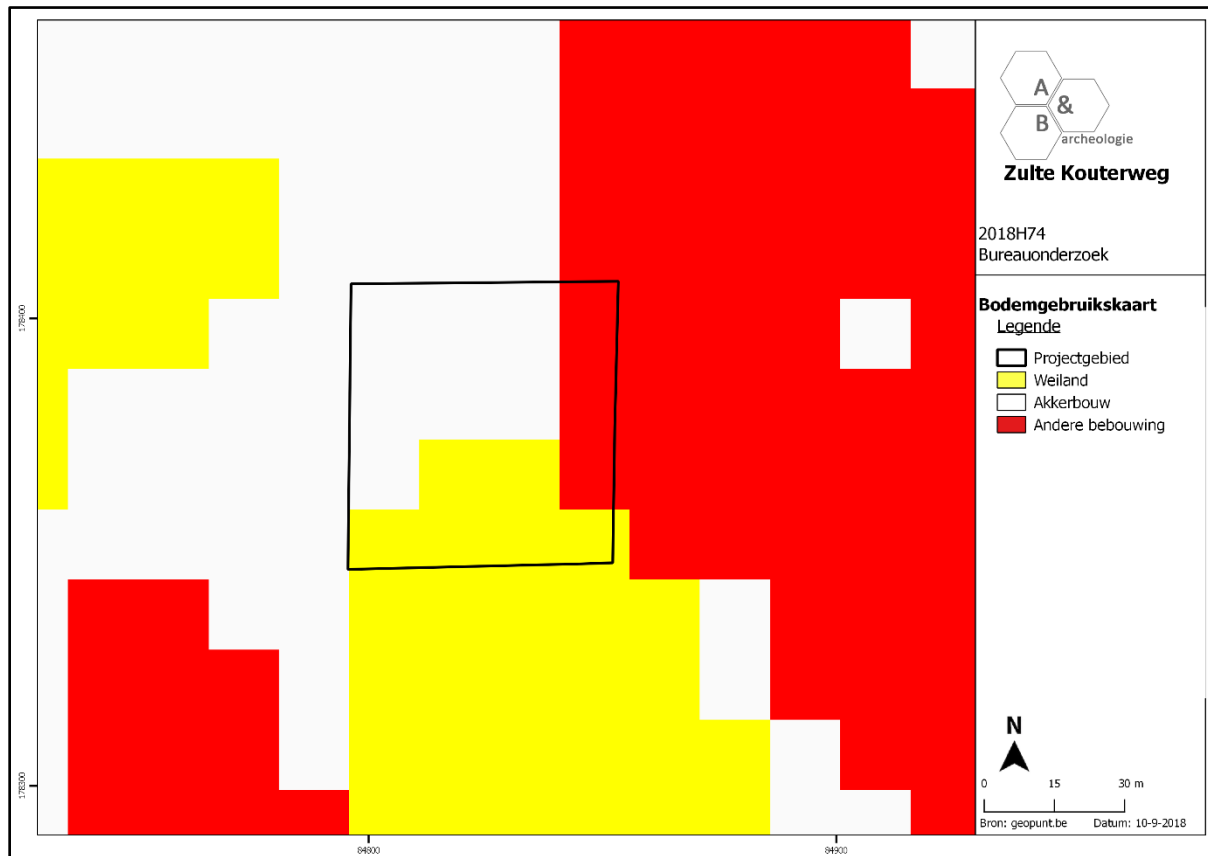
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).



Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).



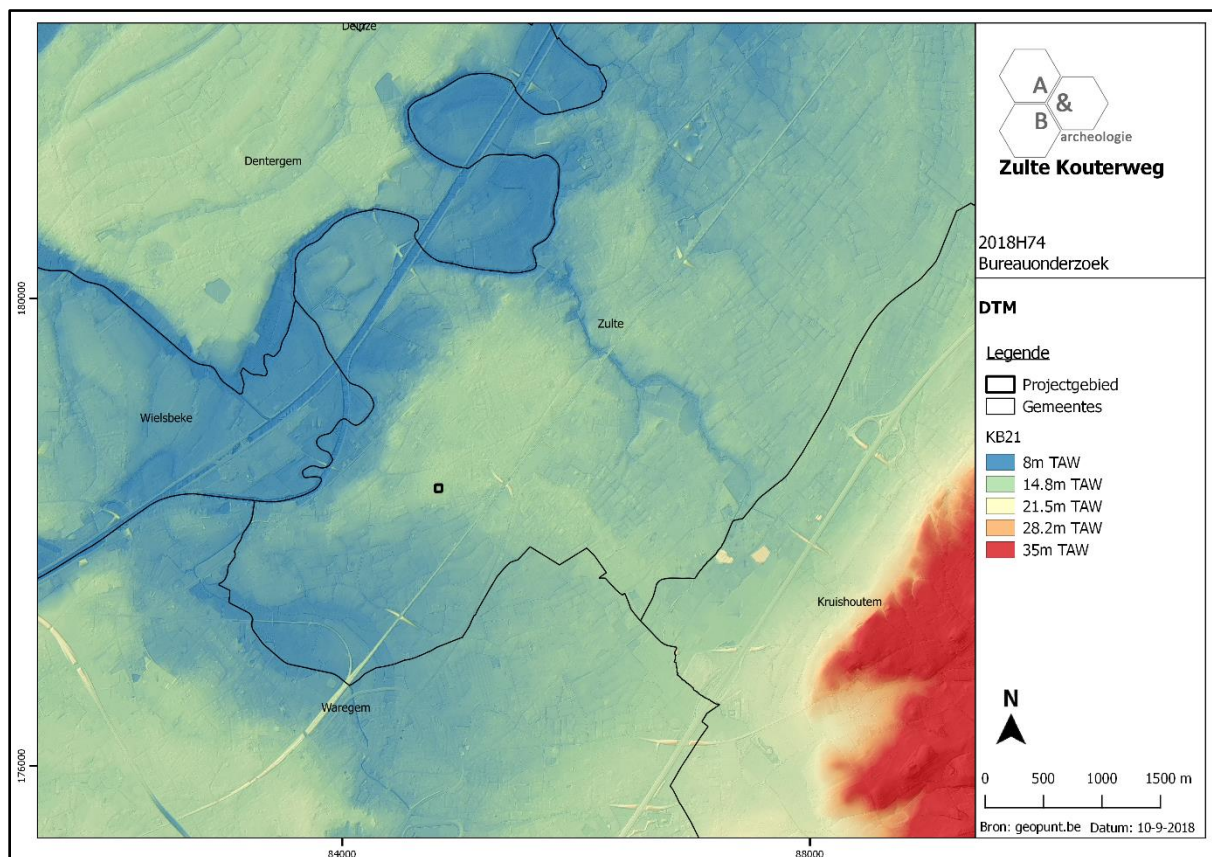
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).



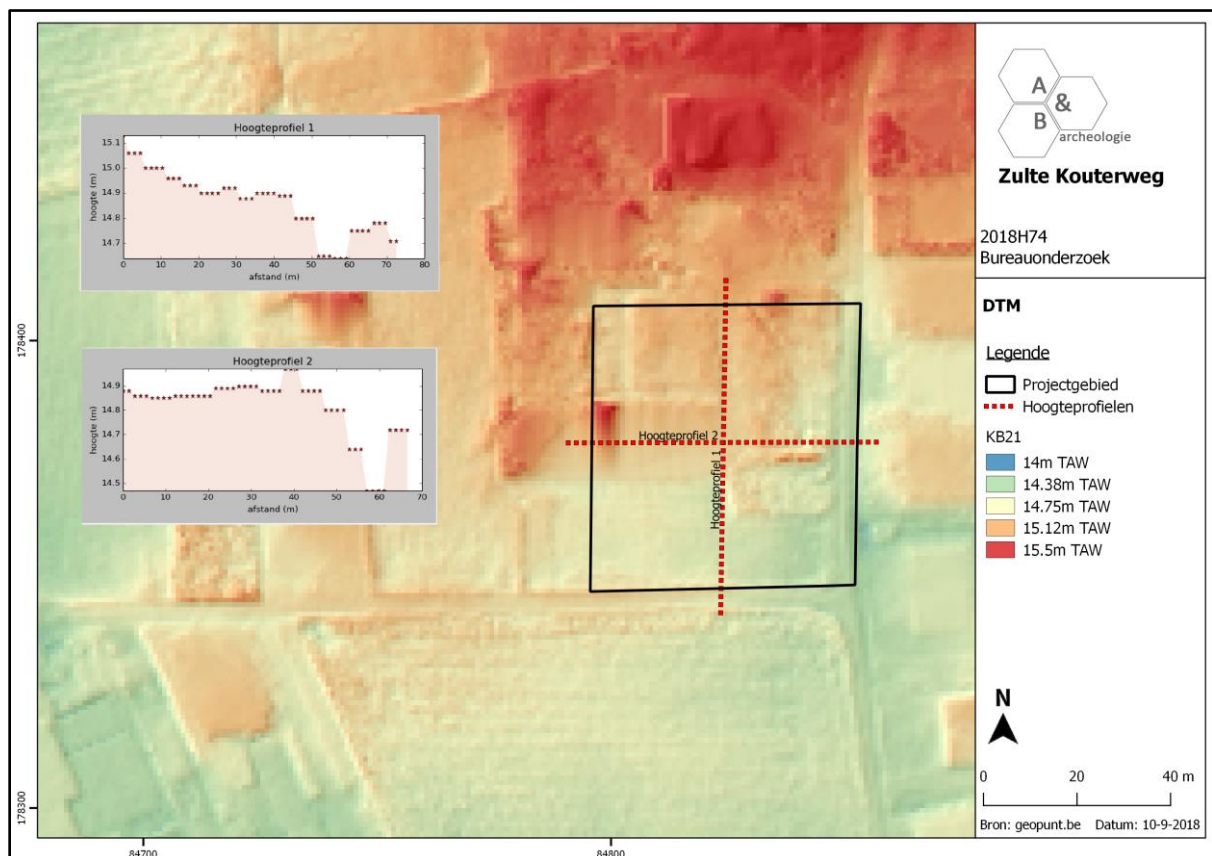
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

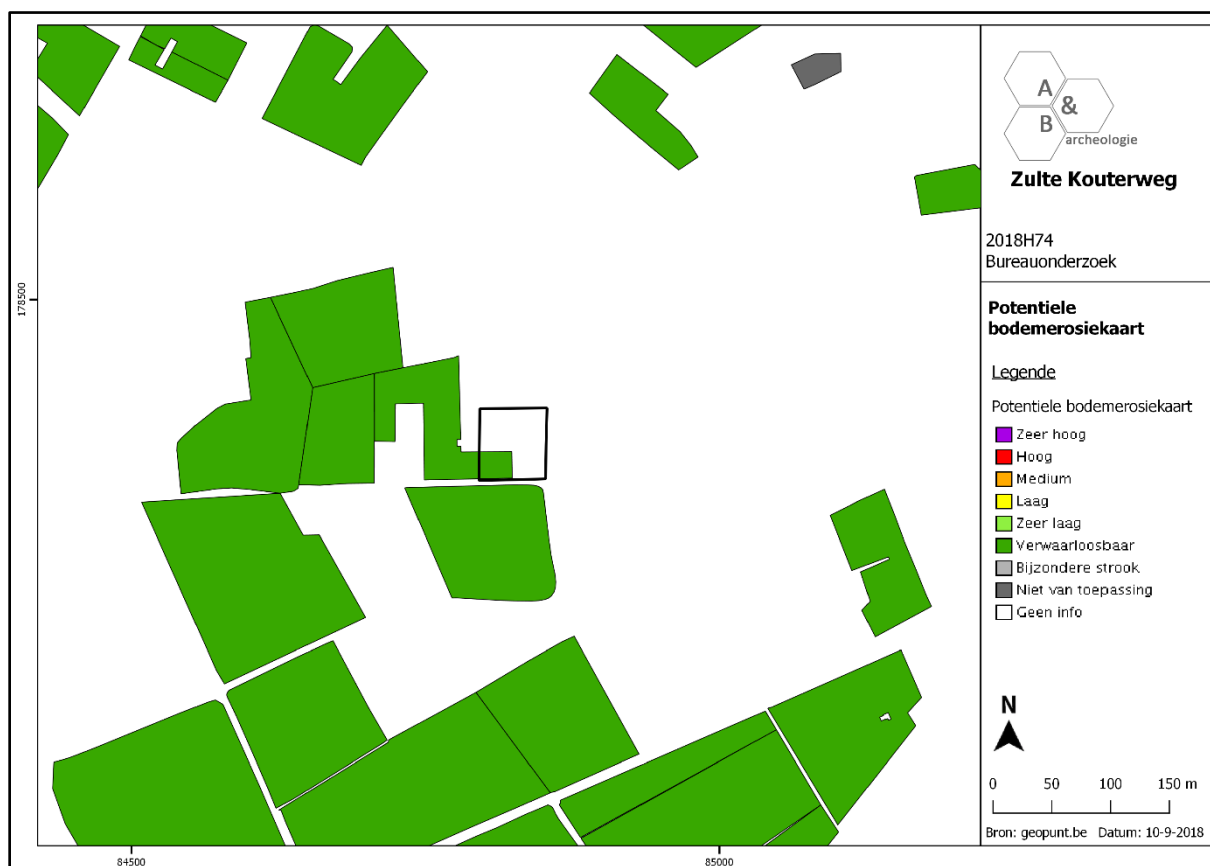
Het landschap van Zulte wordt gekenmerkt door lagere gronden in het noordwestelijke en zuidelijke deel, rond de oude loop en meanders van de Leie, en iets hogere gronden centraal en in het zuidoostelijke deel. Het plangebied is gelegen op een uitloper van deze hogere gronden, en behoort niet tot de vallei van de Leie. Hoewel Zulte doorsneden wordt door een aantal waterlopen, heeft geen enkele daarvan invloed op het plangebied. Op het digitale hoogtemodel is te zien dat het plangebied een licht dalend verloop kent noord (+15,00m TAW) naar zuid (+14,70m TAW). Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het grootste gedeelte van het plangebied wit ingekleurd, dit geeft aan dat er geen info voorhanden is. Het zuidwestelijke deel en de gronden verder ten westen en ten zuiden worden groen ingekleurd, wat duidt op een verwaarloosbare erosiegraad.



Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).



Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

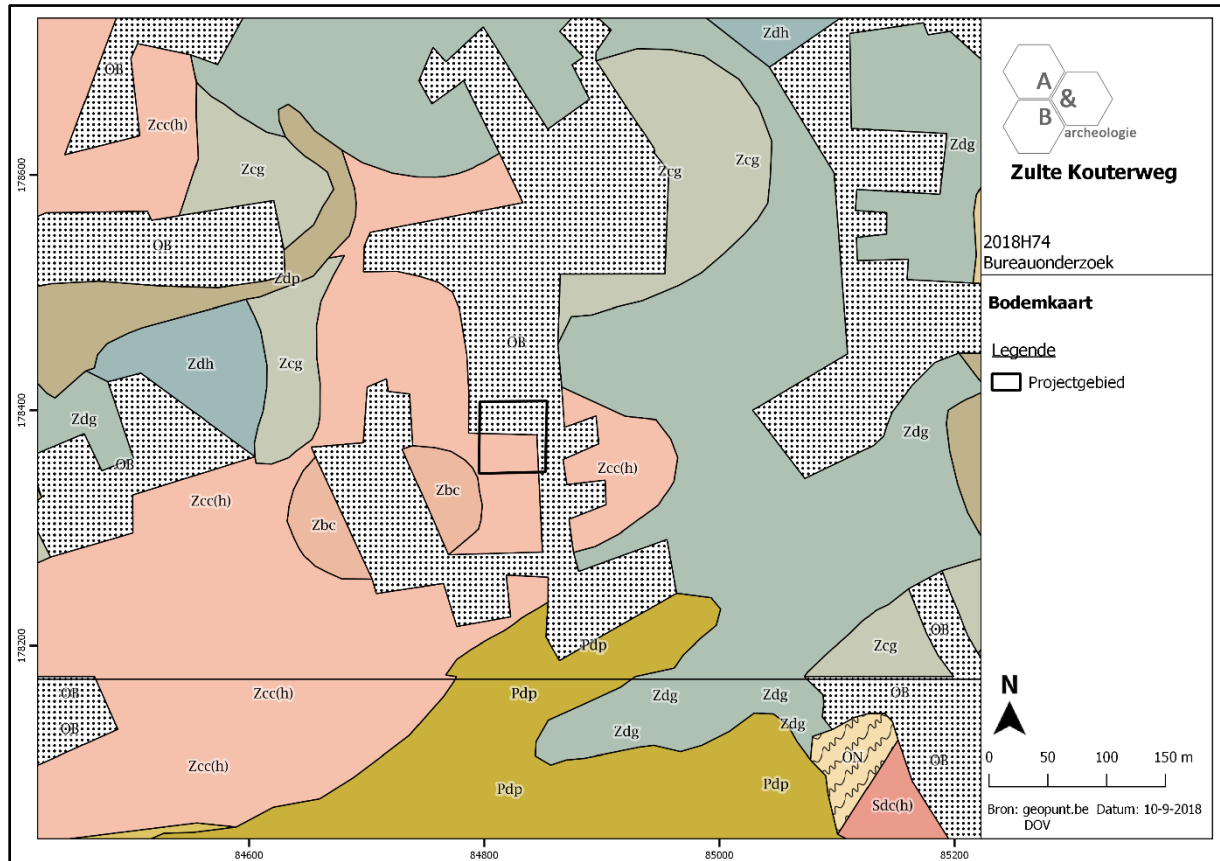


Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart wordt het noordelijke deel van het plangebied aangeduid als OB-gronden: bebouwde zones waarbij het bodemprofiel is gewijzigd/vernietigd door menselijk ingrijpen. De rest van het terrein is gekarteerd als Zcc(h), vermoedelijk zal deze bodemsoort ook aanwezig zijn (geweest) op de als OB gekarteerde zone.

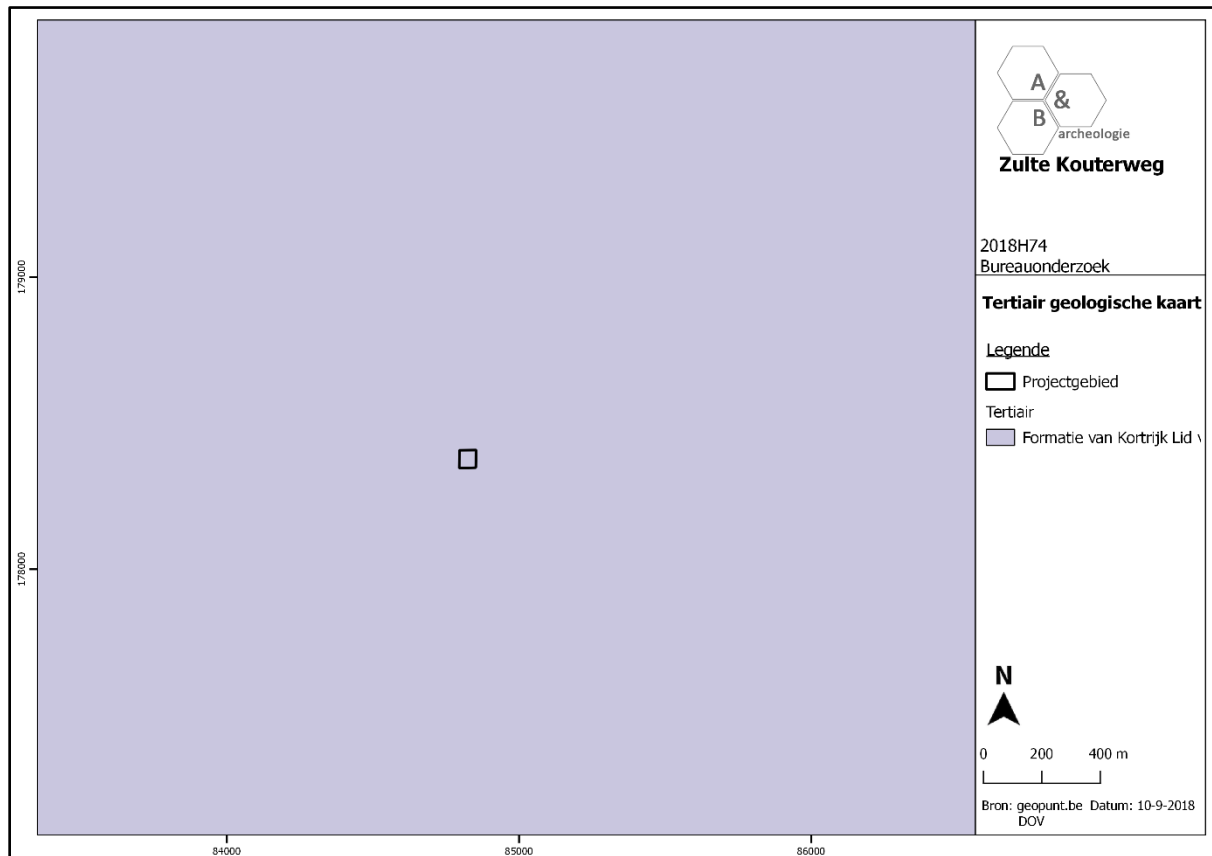
Zcc(h) gronden zijn matig droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Ze vertonen roestverschijnselen tussen 60 en 90cm. Ze hebben een gunstige waterhuishouding in de winter maar zijn wel in enige mate droogtegevoelig in de zomer. Aanwezigheid van een substraat bevordert de waterhuishouding in de zomer. Hun landbouwkundige waarde wordt vooral bepaald door de toestand van het humeus dek.



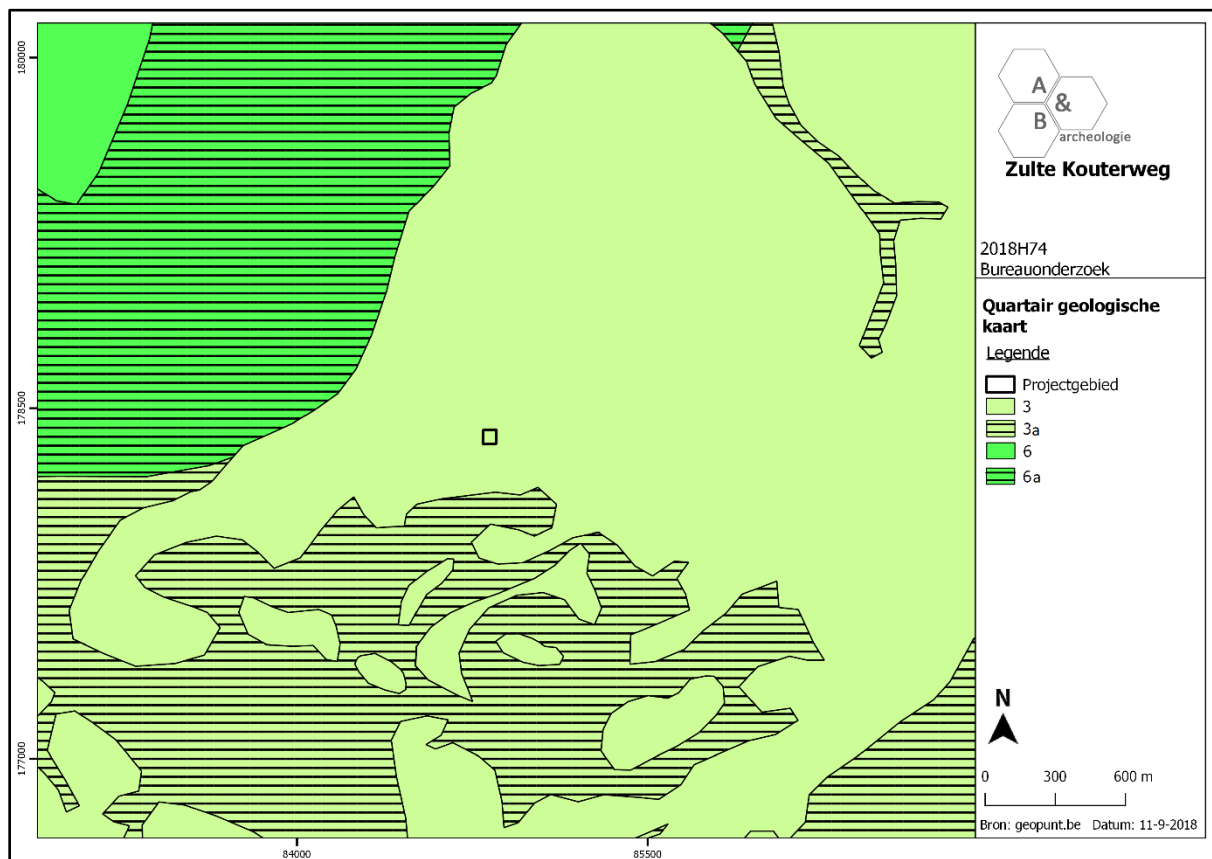
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

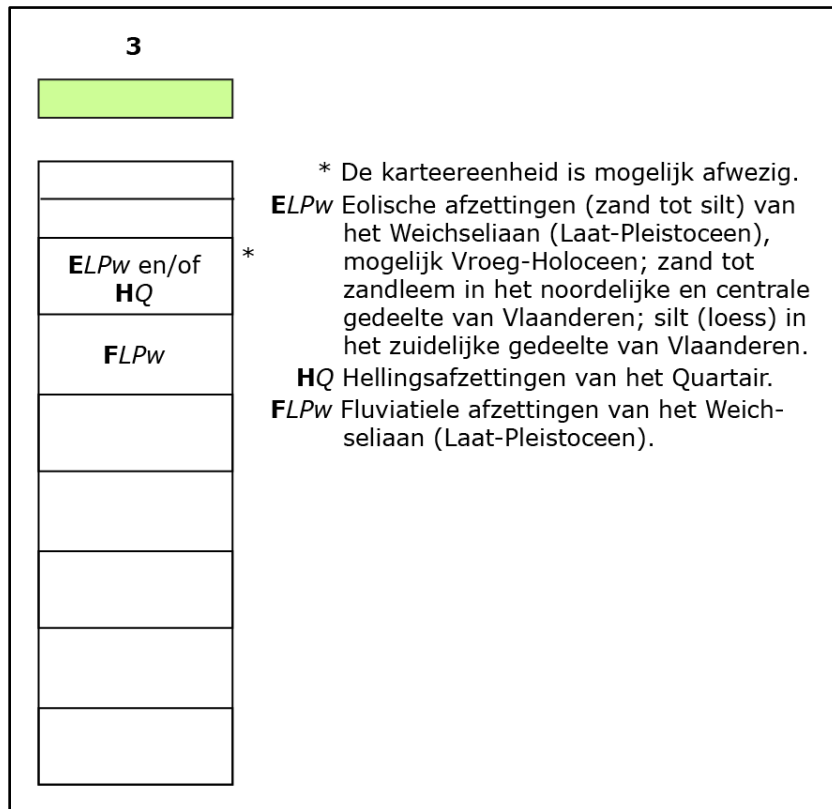
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen: grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; Nummulites planulatus. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 3: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (3). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.



Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).



Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).



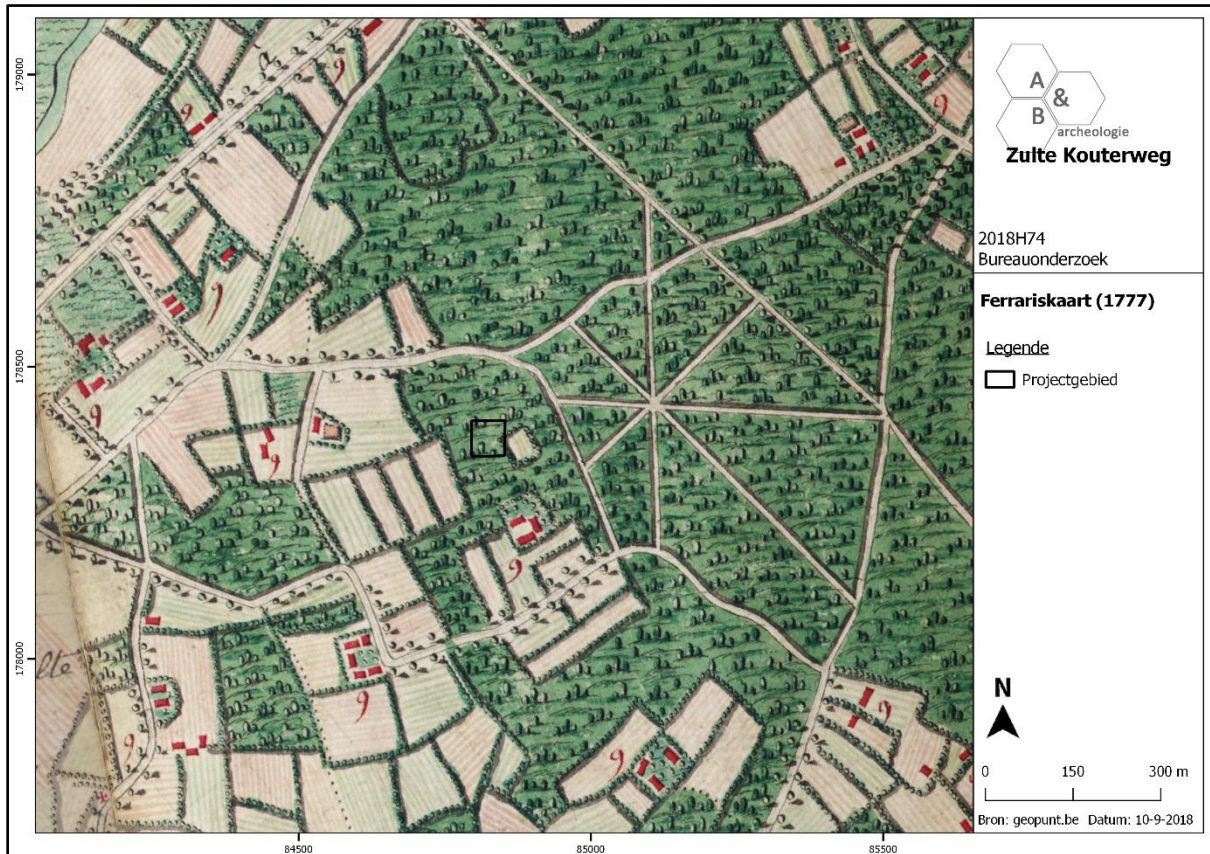
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

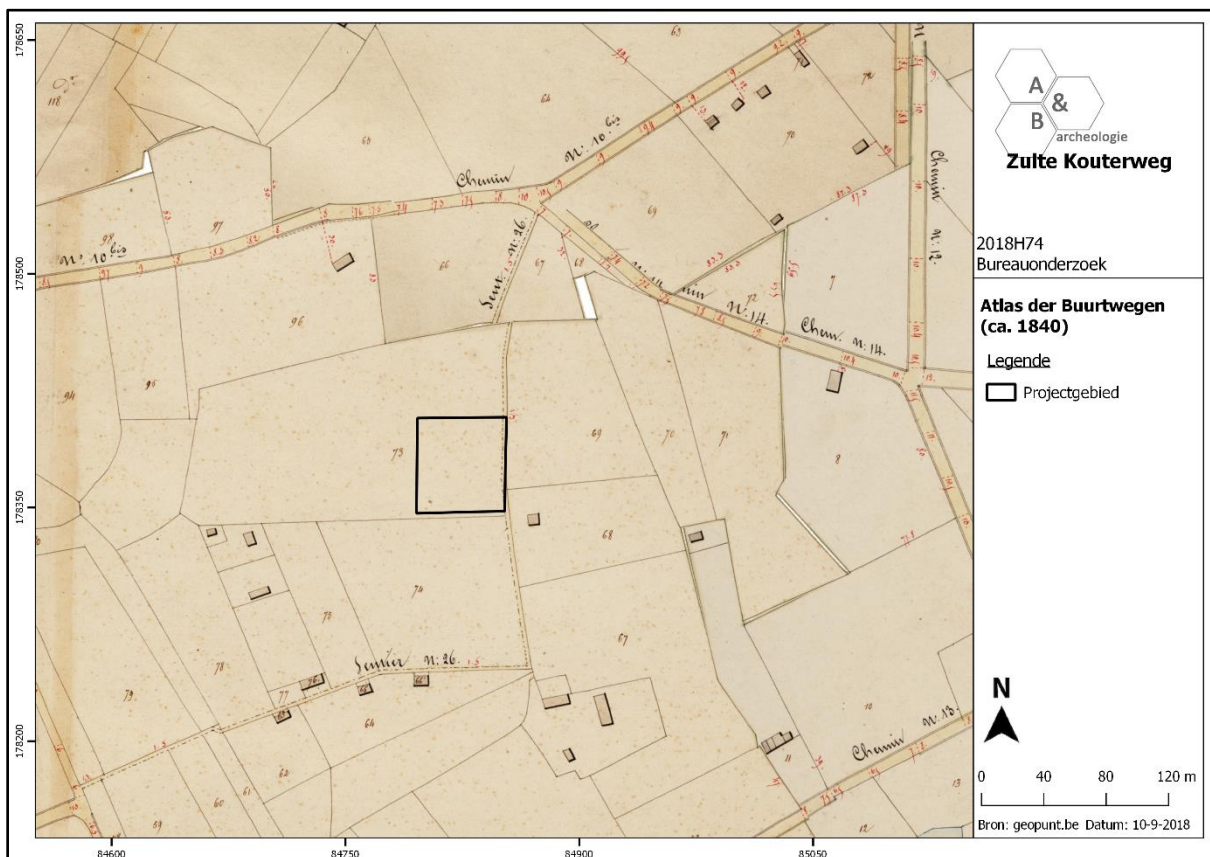
De oudste benaming "Sulta" dateert uit 1182 en is volgens professor Gysseling afgeleid van het Germaanse "sula", wet modderpoel betekent. Enkele neolithische vondsten gedaan in 1903 in de nabijheid van de oude Romeinse heerweg, de huidige Karreweg, wijzen op een zeer vroege menselijke aanwezigheid. De Leie (noord en west), Zubeek (oost) en Gaverbeek (zuid) vormen natuurlijke grenzen en zouden op een Karolingische oorsprong van de afbakening van het dorp wijzen. Administratief behoorde Zulte in het Ancien Régime tot de kasselrij Kortrijk, roede van Deinze. Op kerkelijk gebied ressorteerde de parochie onder het bisdom Doornik, later bisdom Gent. Het patronaatsrecht bleef bij de Sint-Maartensabdij van Doornik. De dorpsheerlijkheid, afhankelijk van het leenhof "de Stenen Man" van Oudenaarde, met eigen leenhof, het "Hof van Lake" en hoge justitie en zetel in het zogenaamde "Kasteel Te Lake", was in de 13^{de} eeuw in bezit van een familie van Lake. Latere eigenaars waren de familie van Gavere, ook de Liedekerke genoemd, Basta, graven van Hulst, d' Ennetieres en de Beer. Laatst genoemde verkoopt de heerlijkheid in 1715 aan J.S. Limnander, heer van "ter Werft". Laatst heer van Zulte was K. Limnander, nog burgemeester van de nieuwe gemeente van 1804 tot 1814. Andere belangrijke heerlijkheden waren "ten Dijke" met zogenaamd "Blauw Kasteelken", "ten Heede" en "ter Hagen". De bossen die tot circa 1830 nog 2/3 van de totale oppervlakte besloegen, verdwenen geleidelijk in de 19^{de} eeuw om plaats te maken voor akkerbouw. Voornamelijk de laatste decennia moesten ook deze gronden wijken voor woningbouw en industrie. Het oostelijk deel van de gemeente tussen de Staatsbaan, Statiestraat en de spoorweg groeide zo uit tot een stedelijke agglomeratie. Vanaf circa 1880 kwam handel en nijverheid hier tot bloei voornamelijk onder impuls van de familie Martens met stokerij-brouwerijen, breigoedateliers, leerlooierijen, wolwasserijen en -spinnerijen.

Cartografische bronnen geven meer info over de ontwikkeling van het plangebied sinds eind 18^{de} eeuw. De oudste relevante kaart voor het plangebied die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit ca. 1777. Het plangebied is op dat moment niet bebouwd en gelegen aan de rand van een uitgestrekt bos. De Kouterweg en de Dennenstraat zijn op dat moment nog niet aanwezig. Op de 19^{de}-eeuwse kaarten wordt de Kouterweg aangeduid als veldwegel, de Dennenstraat duikt voor het eerst op op de topografische kaart van 1884. Het plangebied is nog steeds onbebouwd, en op de kaart van Vandermaelen is te zien dat het bosbestand midden 19^{de} eeuw al wat is uitgedund. Vermoedelijk is er op dat moment wel nog bos aanwezig op het plangebied. Op de topografische kaart van 1862 is te zien dat er op korte tijd heel wat bos is verdwenen, het plangebied is op dat moment vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo tot ca. midden 20^{ste} eeuw, pas op de topografische kaart van 1966 duikt er bebouwing op. Het betreft de loods die nu nog aanwezig is. In de daaropvolgende decennia wordt het bosje aangeplant en krijgt het plangebied zijn huidige uitzicht. De toename van de bewoning in de omgeving eind 20^{ste} – begin 21^{ste} eeuw is goed te volgen op de cartografische bronnen.

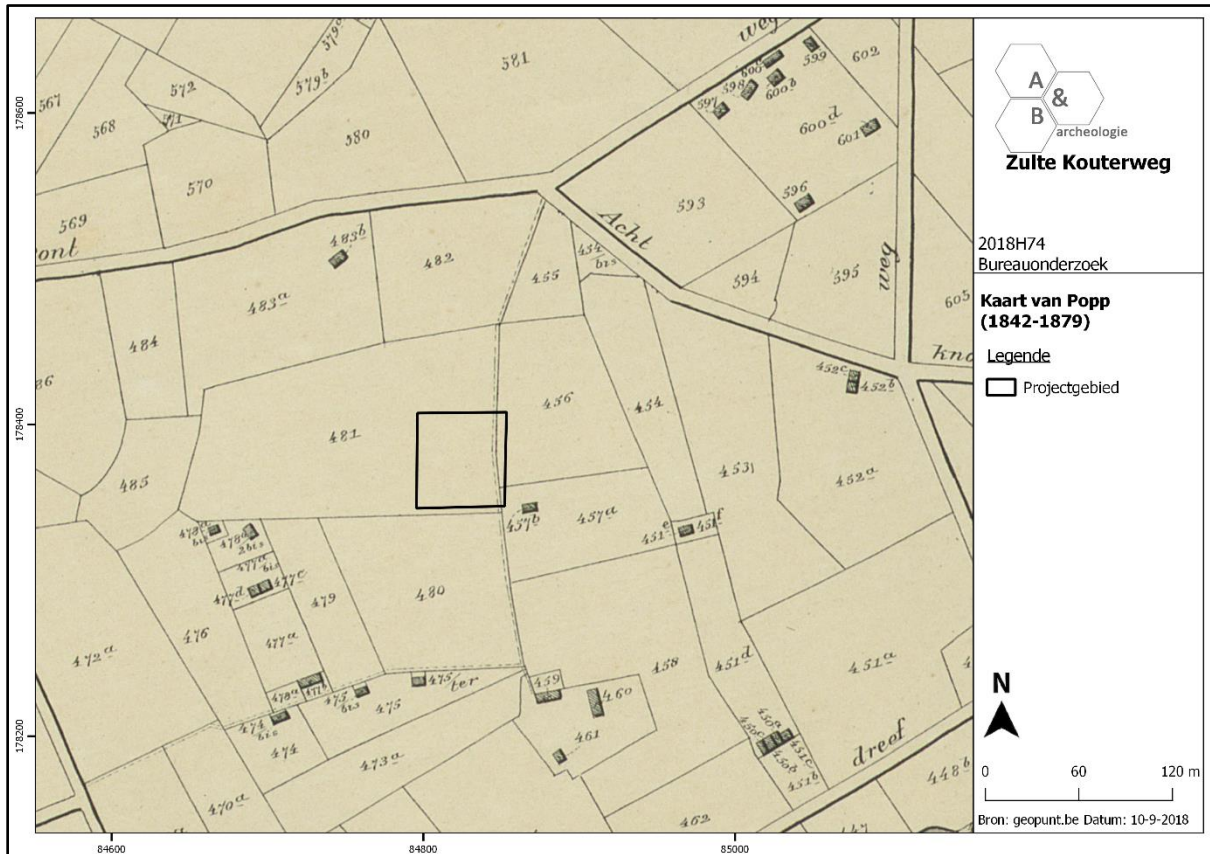
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Machelen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121379> (geraadpleegd op 10 september 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Oorlogsmonument Machelen-aan-de-Leie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/212483> (geraadpleegd op 10 september 2018).



Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).



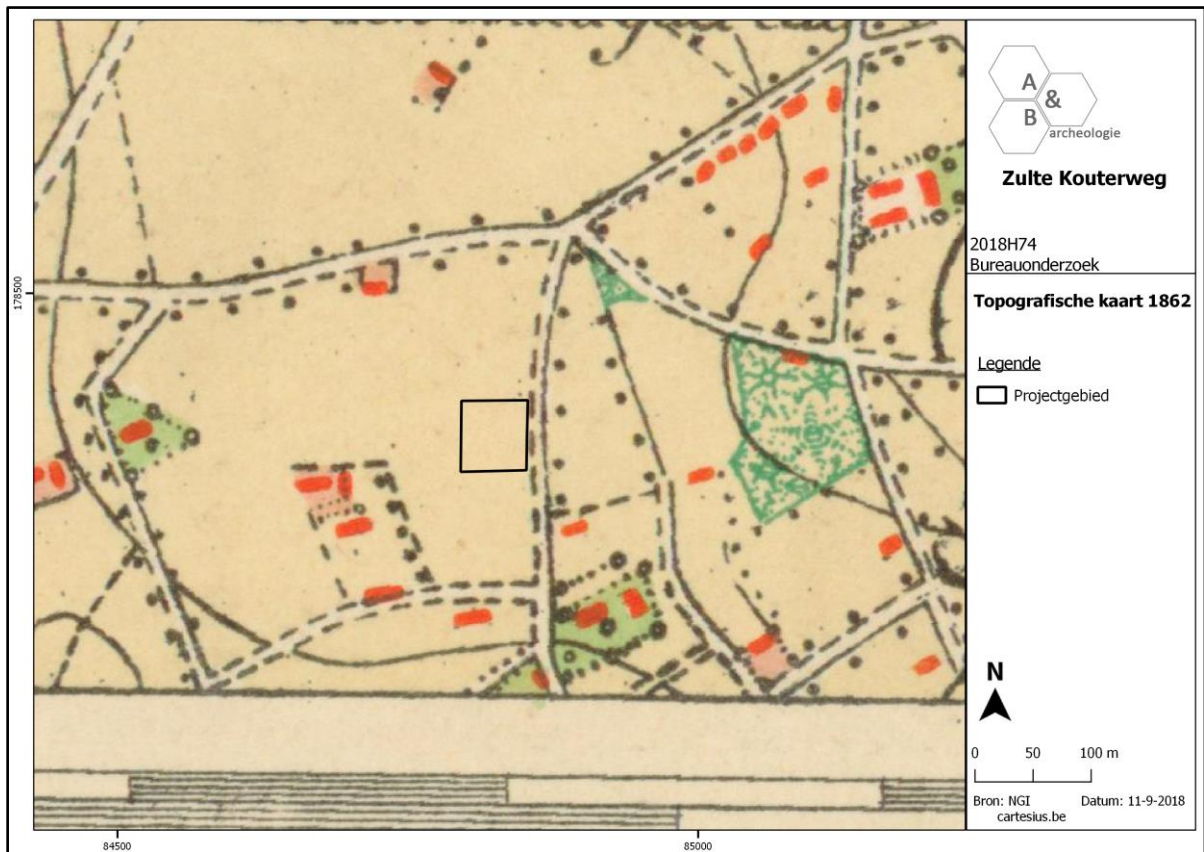
Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).



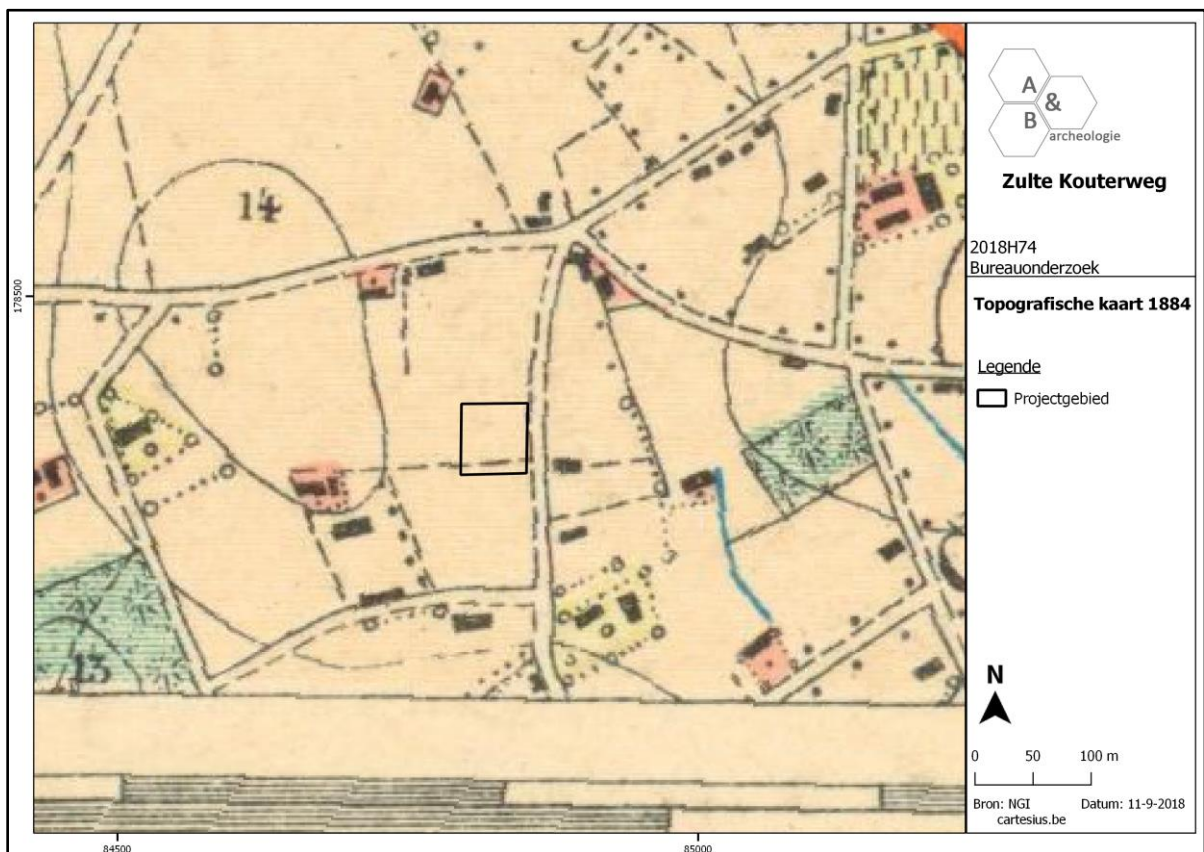
Figuur 17 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).



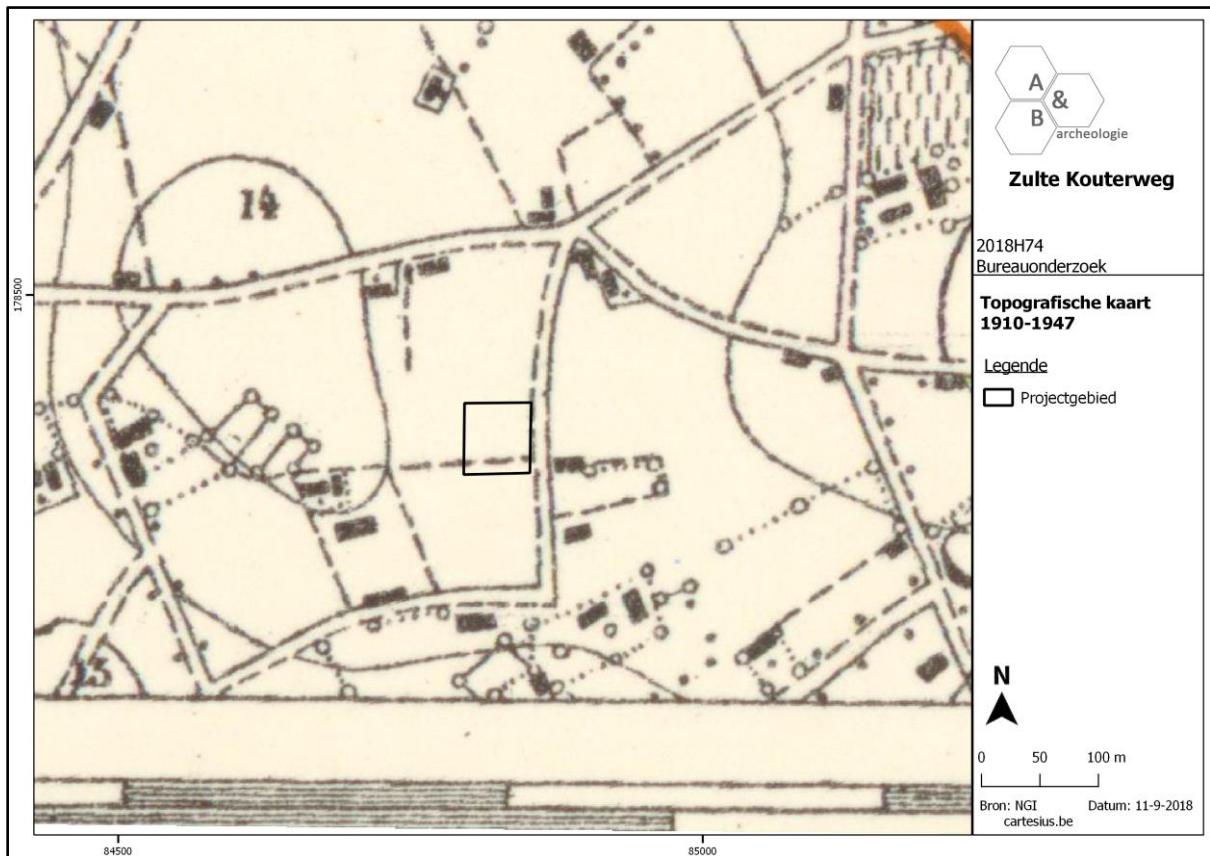
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).



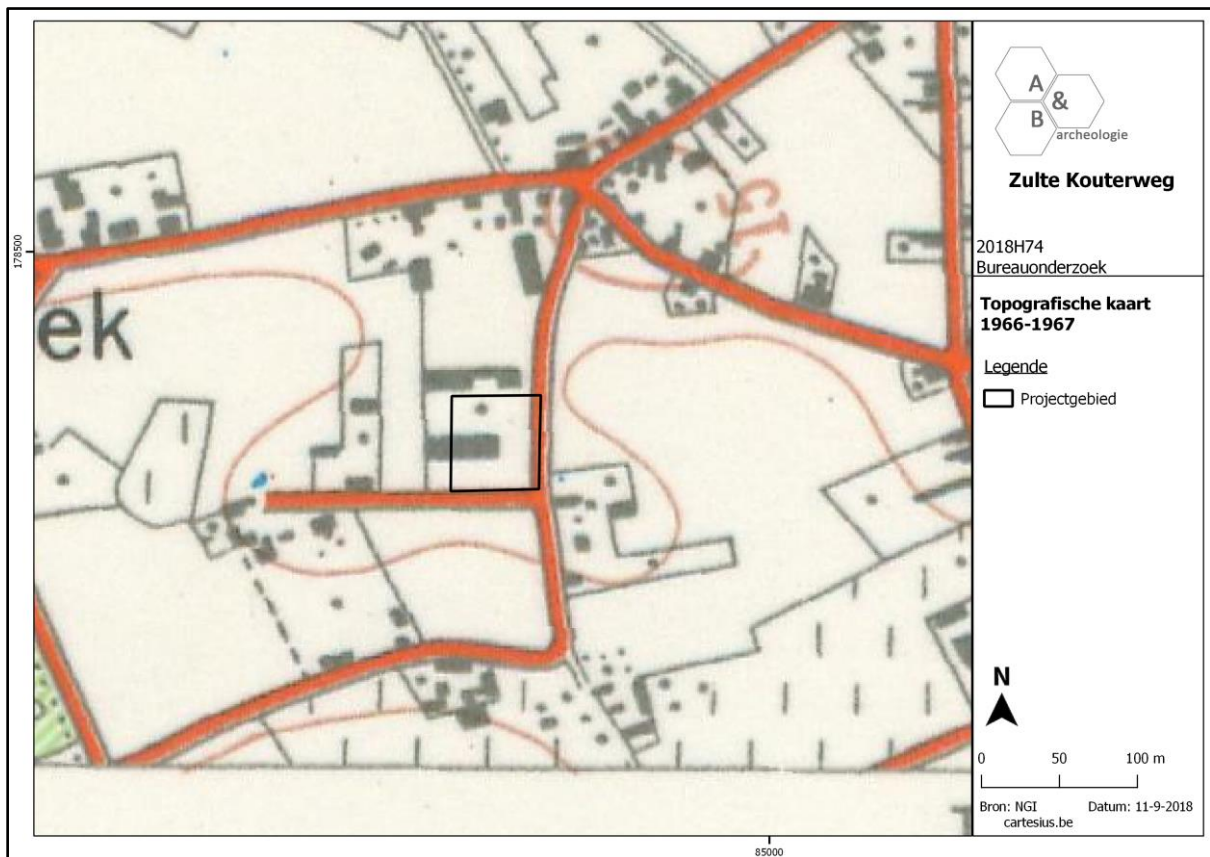
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).



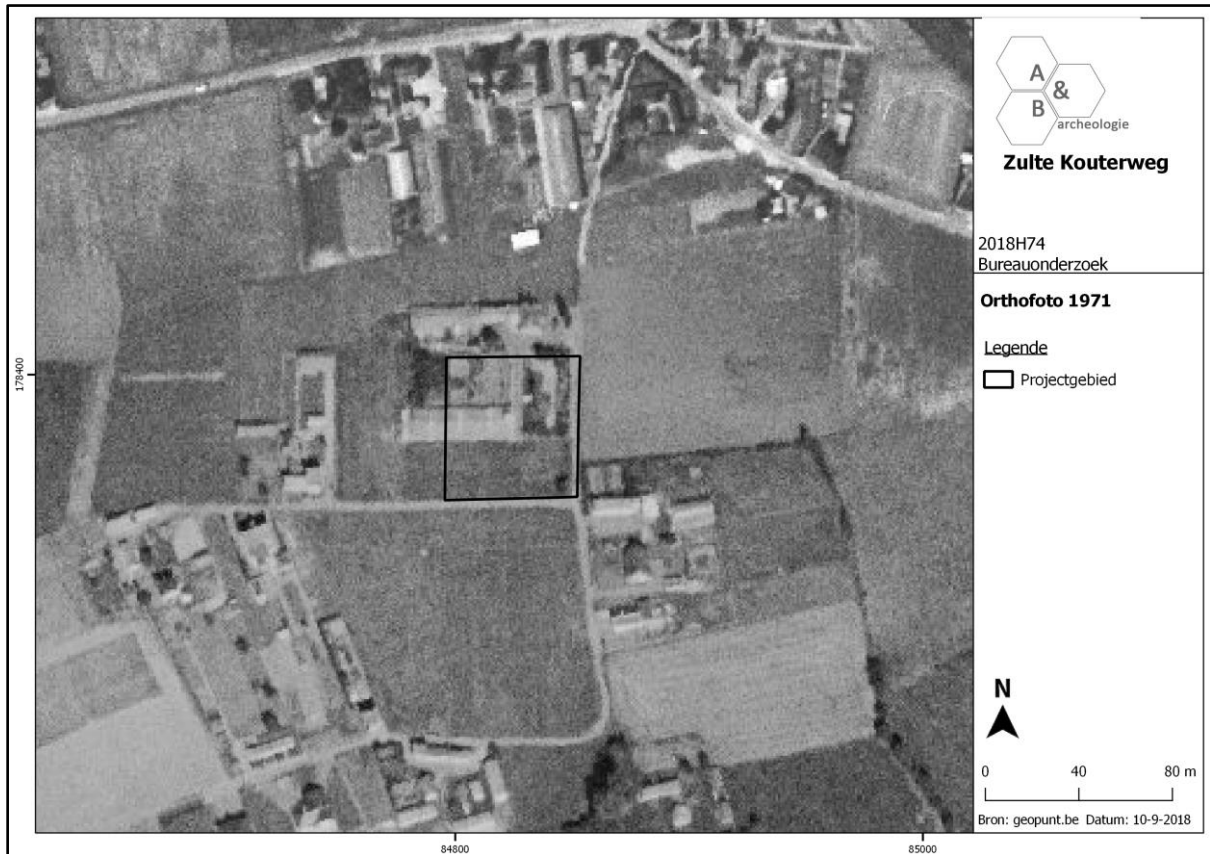
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).



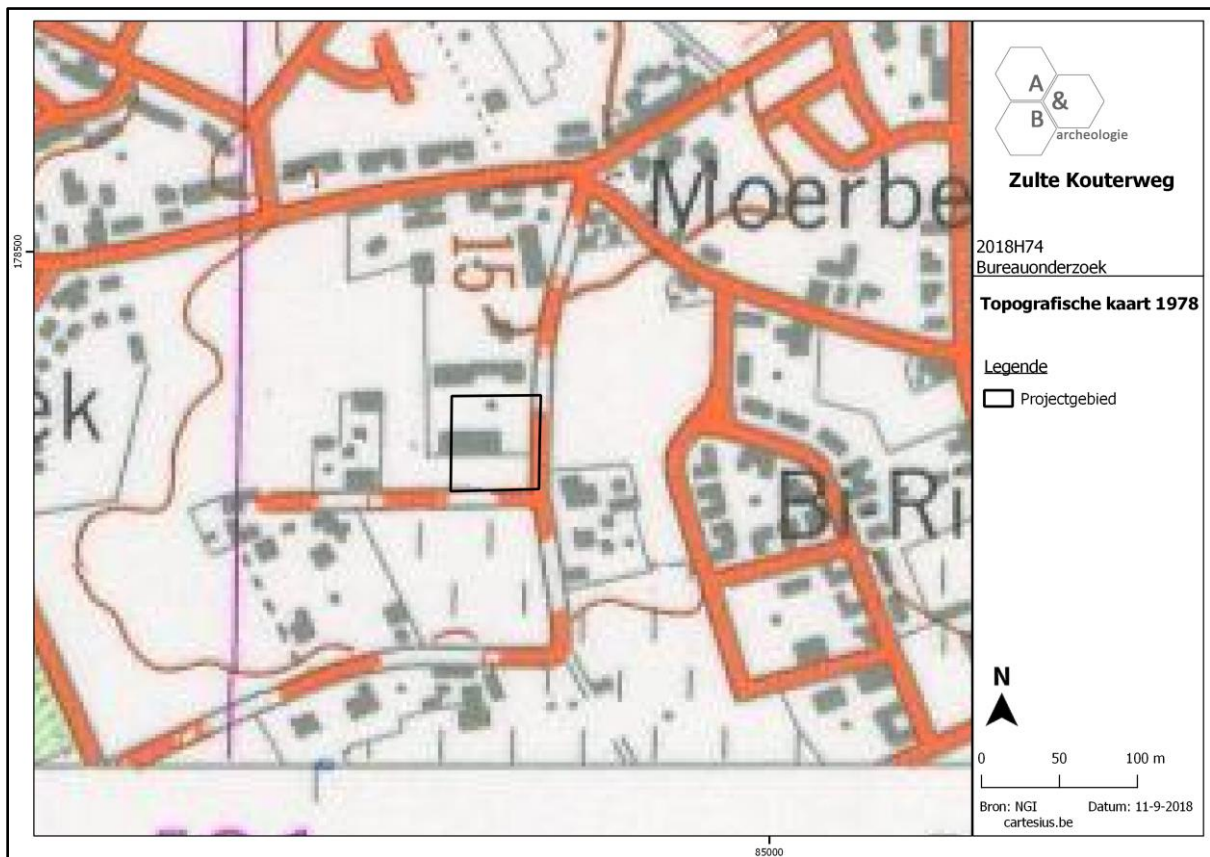
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).



Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1966 (bron: cartesius.be en NGI).



Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).



Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1978 (bron: cartesius.be en NGI).



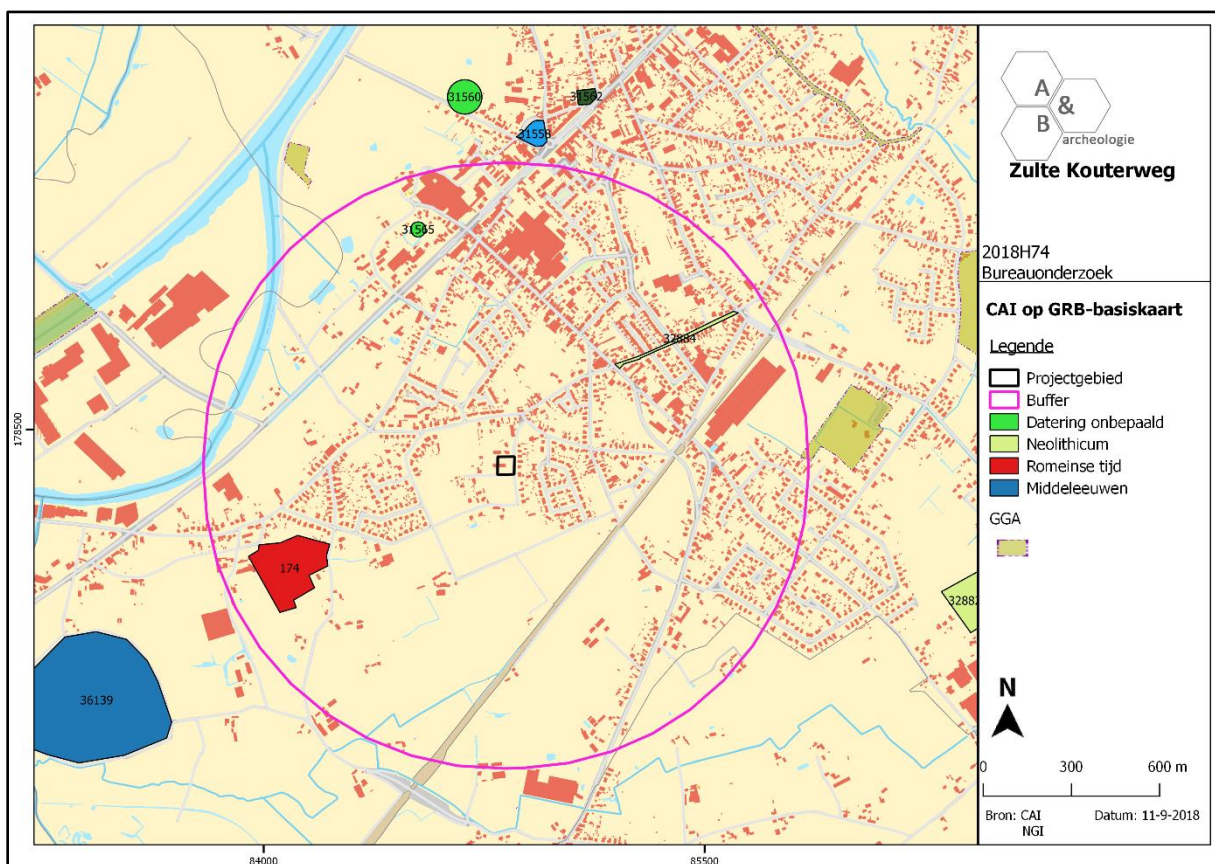
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).



Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden geen sites aangegeven in de directe omgeving van het plangebied. Ca. 800m ten zuidoosten is CAI Locatie 174 afgebakend, waar via luchtfotografie meerdere grafheuvels uit de bronstijd en een Romeinse nederzetting zouden zijn gedetecteerd. Deze site werd echter niet archeologisch onderzocht. Ten noordoosten van het plangebied werd bij rioleringswerken een neolithische bijl als losse vondst aangetroffen (CAI Locatie 32884). Enkele andere sites zijn minder relevant voor het plangebied aangezien ze tamelijk veraf en in een andere landschappelijke context zijn gelegen, maar ze duiden er toch op dat er in de ruime regio sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aanwezig kunnen zijn.



Figuur 27 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Minstens sinds eind 18^{de} eeuw maakte het plangebied deel uit van een uitgestrekt bos. Dit bos verdwijnt grotendeels rond het midden van de 19^{de} eeuw en het terrein dan vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. De Kouterweg verschijnt in diezelfde periode ook op de kaarten, de Dennenstraat naar het eind van de 19^{de} eeuw op. Het plangebied blijft vermoedelijk tot ca. midden 20^{ste} eeuw in gebruik als landbouwgrond, pas op de topografische kaart van 1966 duikt er bebouwing op. Het betreft de loods die nu nog aanwezig is. In de daaropvolgende decennia wordt het bosje aangeplant en krijgt het plangebied zijn huidige uitzicht. Er zijn geen aanwijzingen dat er grote verstoringen hebben plaatsgevonden op het plangebied, met uitzondering van de huidige riolering in de Kouterweg. De fundering van de loods zal slechts een beperkte invloed hebben gehad op de bodem.
- Het terrein is op de bodemkaart grotendeels gekarteerd als matig droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, met in het noorden een bebouwde zone. Het plangebied bevindt zich op de uitloper van hogere gronden die zich verder naar het noordoosten uitstrekken. Het terrein helt licht af van noord naar zuid.
- De omgeving van het plangebied is archeologisch ongekend. Er vond nog geen gravend archeologisch onderzoek plaats in de regio. De landschappelijke, archeologische en historische gegevens tonen echter aan dat de aanwezigheid van een archeologische site niet is uit te sluiten. Het schijnbaar ontbreken van grootschalige verstoringen in de laatste 240 jaar laten wellicht toe te besluiten dat eventueel aanwezige archeologische sites nog in een goede staat bewaard kunnen zijn onder de teelaarde. Enkel ter hoogte van de Kouterweg zijn geen archeologische sporen meer te verwachten. Gezien de archeologische verwachting eigenlijk ongekend is, is ook het steentijdpotentieel niet gekend. De iets hogere en droge ligging in de nabijheid van enkele beekvalleien kan in ieder geval een aantrekkingsfactor geweest zijn voor menselijke aanwezigheid tijdens de steentijd, aangezien dergelijke omgeving gekenmerkt wordt door een uitgebreid en gevarieerd voedselaanbod. Of steentijd artefactensites in situ bewaard kunnen zijn, is op basis van het bureauonderzoek niet helemaal correct in te schatten.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De bestaande inrichting als weiland, bosje en tuin wordt verwijderd, de omheining wordt opgebroken en de loods wordt gesloopt. Het terrein wordt vervolgens verkaveld in 5 loten voor (half)open bebouwing, die langsheen de Kouterweg komen te liggen. In de Kouterweg wordt het rioleringssysteem vernieuwd. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, het rooien van de bomen, het slopen van de loods,

bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een ongekeerde archeologische verwachting, waarbij sites uit diverse archeologische periodes echter niet uit te sluiten zijn. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving ten zuiden van de dorpskern van Zulte, op het overgangsgebied van de Leievallei naar de hogere gronden. Archeologisch is deze regio zo goed als ongekend. De kosten-baten analyse zal hierdoor positief uitvallen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden verkaveld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning. Op dit moment zijn de terreinen nog in gebruik door de huidige eigenaars en nog deels bebouwd en begroeid met bomen, en kunnen er nog geen werken gebeuren.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. Het steentijdpotentieel is op basis van het bureauonderzoek niet helemaal correct in te schatten. Landschappelijk gezien zou de locatie in ieder geval aantrekkelijk kunnen geweest zijn voor tijdelijke kampementen tijdens de steentijden. Het landschappelijk bodemonderzoek kan meer duidelijkheid bieden over het steentijdpotentieel, en op die manier kan ook de bodemopbouw exacter in kaart worden gebracht. Indien een ouder afgedekt loopniveau bewaard is ter hoogte van het plangebied, kan dit een aanwijzing zijn dat eventuele steentijdsites bewaard zijn. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verder uitgewerkt en verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

Aangezien het terrein begroeid en bebouwd is, is het niet mogelijk om een veldkartering uit te voeren op het terrein. Een aparte metaaldetectiecampagne is niet zinvol; wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de archeologische boringen vastgesteld wordt dat er steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de archeologische boorresultaten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het uitvoeren van de landschappelijke boringen (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Minstens sinds eind 18^{de} eeuw maakte het plangebied deel uit van een uitgestrekt bos. Dit bos verdwijnt grotendeels rond het midden van de 19^{de} eeuw en het terrein dan vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. De Kouterweg verschijnt in diezelfde periode ook op de kaarten, de Dennenstraat naar het eind van de 19^{de} eeuw op. Het plangebied blijft vermoedelijk tot ca. midden 20^{ste} eeuw in gebruik als landbouwgrond, pas op de topografische kaart van 1966 duikt er bebouwing op. Het betreft de loods die nu nog aanwezig is. In de daaropvolgende decennia wordt het bosje aangeplant en krijgt het plangebied zijn huidige uitzicht. Er vond nog geen archeologisch onderzoek plaats op het plangebied.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er zijn geen aanwijzingen dat er grote verstoringen hebben plaatsgevonden op het plangebied, met uitzondering van de huidige riolering in de Kouterweg. De fundering van de loods zal slechts een beperkte invloed hebben gehad op de bodem.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De bestaande inrichting als weiland, bosje en tuin wordt verwijderd, de omheining wordt opgebroken en de loods wordt gesloopt. Het terrein wordt vervolgens verkaveld in 5 loten voor (half)open bebouwing, die langsheen de Kouterweg komen te liggen. In de Kouterweg wordt het rioleringsstelsel vernieuwd. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige

plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, het rooien van de bomen, het slopen van de loods, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van archeologische sporen is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren, waarbij verspreid over het terrein een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient een waarderend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Hierbij wordt een verdicht boorgrid gehanteerd van 5 op 6m, waarbij de raaien onderling 5m uit elkaar liggen en de afstand tussen de boringen op de raai 6m bedraagt. Indien hieruit effectief een steentijdsite vastgesteld wordt dient met over te gaan naar proefputten in functie van steentijd artefactensites. Hierbij wordt een ruimtelijke verticale en horizontale analyse uitgevoerd van de vuursteenconcentraties. Bij een positief resultaat van de proefputten dient men over te gaan tot een opgraving.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek van het volledige plangebied. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Zulte Kouterweg (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 3450m² groot, heeft een vierkante vorm en is gelegen op de hoek van de Kouterweg (oostelijke grens van het plangebied) met de Dennenstraat (zuidelijke grens). Het zuidelijke gedeelte van het plangebied wordt ingenomen door 3 omheinde weilanden. Centraal in het westelijk deel is een loods aanwezig. In het noordoostelijke deel is een bosje aanwezig, in het noordwestelijke deel een tuinzone met enkele bomen. De loods, de tuin en het bosje sluiten aan bij de woning die zich net ten noorden van het plangebied bevindt. De Kouterweg zelf maakt ook deel uit van het plangebied.

Minstens sinds eind 18^{de} eeuw maakte het plangebied deel uit van een uitgestrekt bos. Dit bos verdwijnt grotendeels rond het midden van de 19^{de} eeuw en het terrein dan vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. De Kouterweg verschijnt in diezelfde periode ook op de kaarten, de Dennenstraat naar het eind van de 19^{de} eeuw op. Het plangebied blijft vermoedelijk tot ca. midden 20^{ste} eeuw in gebruik als landbouwgrond, pas op de topografische kaart van 1966 duikt er bebouwing op. Het betreft de loods die nu nog aanwezig is. In de daaropvolgende decennia wordt het bosje aangeplant en krijgt het plangebied zijn huidige uitzicht. Er zijn geen aanwijzingen dat er grote verstoringen hebben plaatsgevonden op het plangebied, met uitzondering van de huidige riolering in de Kouterweg. De fundering van de loods zal slechts een beperkte invloed hebben gehad op de bodem. Het terrein is op de bodemkaart grotendeels gekarteerd als matig droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, met in het noorden een bebouwde zone. Het plangebied bevindt zich op de uitloper van hogere gronden die zich verder naar het noordoosten uitstrekken. Het terrein helt licht af van noord naar zuid. De omgeving van het plangebied is archeologisch ongekend. Er vond nog geen gravend archeologisch onderzoek plaats in de regio. De landschappelijke, archeologische en historische gegevens tonen echter aan dat de aanwezigheid van een archeologische site niet is uit te sluiten. Het schijnbaar ontbreken van grootschalige verstoringen in de laatste 240 jaar laten wellicht toe te besluiten dat eventueel aanwezige archeologische sites nog in een goede staat bewaard kunnen zijn onder de teelaarde. Enkel ter hoogte van de Kouterweg zijn geen archeologische sporen meer te verwachten. Gezien de archeologische verwachting eigenlijk ongekend is, is ook het steentijdpotentieel niet gekend. De iets hogere en droge ligging in de nabijheid van enkele beekvalleien kan in ieder geval een aantrekkingsfactor geweest zijn voor menselijke aanwezigheid tijdens de steentijd, aangezien dergelijke omgeving gekenmerkt wordt door een uitgebreid en gevarieerd voedselaanbod. Of steentijd artefactensites in situ bewaard kunnen zijn, is op basis van het bureauonderzoek niet helemaal correct in te schatten.

De bestaande inrichting als weiland, bosje en tuin wordt verwijderd, de omheining wordt opgebroken en de loods wordt gesloopt. Het terrein wordt vervolgens verkaveld in 5 loten voor (half)open bebouwing, die langsheen de Kouterweg komen te liggen. In de Kouterweg wordt het rioleringsstelsel vernieuwd. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige

plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, het rooien van de bomen, het slopen van de loods, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een ongekende archeologische verwachting, waarbij sites uit diverse archeologische periodes echter niet uit te sluiten zijn. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving ten zuiden van de dorpskern van Zulte, op het overgangsgebied van de Leievallei naar de hogere gronden. Archeologisch is deze regio zo goed als ongekend. De kosten-baten analyse zal hierdoor positief uitvallen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden verkaveld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning. Op dit moment zijn de terreinen nog in gebruik door de huidige eigenaars en nog deels bebouwd en begroeid met bomen, en kunnen er nog geen werken gebeuren..

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.be/maps>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Algemeen beeld op het plangebied, gezien vanuit het zuidoosten, met links de weilanden, centraal de loods en rechts het bosje (bron: https://www.google.com/maps).	8
Figuur 3 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	9
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	10
Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	11
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	11
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... ..	12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	13
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	13
Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	20
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).	22
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1966 (bron: cartesius.be en NGI).	22
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	23
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1978 (bron: cartesius.be en NGI).	23
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	24
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	24
Figuur 27 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	25

Bijlage: Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).



Ing. Anthony
Van Quickelberghe
Landmeter - Expert

Gentstraat 35a
8780 Oostrozebeke
0494 41 95 11
info@landmeter-avq.be
www.landmeter-avq.be
BTW BE 0537 721 181

Perceel 480

Omschrijving	Nieuwe toestand, zones	
Ligging	Leiepark 98710 Zulte Zulte 1ste afdeling sectie B nummer 481/00 G 2 en 481/00 D 2	
Aanvragers	Anthony Van Quickelberghe gevolmachtigd door de eigenaar	
Datum	29 augustus 2018	

Schaal:
1/250

Plan:
1/1

